

Να κάνουμε ή να μην κάνουμε PECS

*Rebecca Wright, Speech Pathologist and Pyramid
Consultant Pyramid Educational Consultants of Australia
Pty. Ltd.*

Η πεποίθηση ότι το PECS (Σύστημα Επικοινωνίας μέσω Ανταλλαγής Εικόνων) ή άλλες τεχνικές επαυξητικής και εναλλακτικής επικοινωνίας όπως η νοηματική μπορεί να παρεμποδίσουν την ανάπτυξη της ομιλίας είναι μία συχνή ανησυχία μεταξύ γονέων, οικογενειών, και άλλων επαγγελματιών που εργάζονται με πολλούς από τους πελάτες στους οποίους παραπέμπομαι για παρέμβαση.

Η έρευνα σε αυτόν τον τομέα υποδεικνύει ότι εκείνα τα άτομα που αναπτύσσουν την ικανότητα για λειτουργική χρήση της ομιλίας, θα χρησιμοποιήσουν την ομιλία. Για όσους δεν αναπτύσσουν την λειτουργική χρήση της ομιλίας, θα έχουν περιορισμένα ή καθόλου μέσα λειτουργικής επικοινωνίας εφόσον επιλέξουμε να μην τους διδάξουμε ΕΕΕ ως μέρος της επικοινωνιακής παρέμβασης. Η Ronski και Sevcik (2005) το περιγράφουν ως κρίσιμο να εισαχθεί η ΕΕΕ πριν από την αποτυχία της επικοινωνίας και ότι παρατηρούμε συχνά ακατάλληλες με το πλαίσιο συμπεριφορές σε άτομα που έχουν δυσκολία με τη λειτουργική επικοινωνία.

Πρόσφατα ξεκίνησα να εργάζομαι με έναν μαθητή του οποίου η μητέρα δεν ήταν σίγουρη για το PECS ως παρέμβαση για το γιο της. Η νούμερο 1 ανησυχία της ήταν ότι το PECS θα απέτρεπε κατά κάποιο τρόπο τον γιο της να μιλήσει. Ο γιος της είχε προηγουμένως εισαχθεί στο PECS σε πρόγραμμα ABA του και τον είχε παρατηρήσει να δυσκολεύεται. Προσπαθούσε να πει πολλές λέξεις όπως λέγοντας / b / για «μπισκότο» και όταν του έλεγε «1,2,3» θα έλεγε «πάμε». Ήταν σε θέση να μετρήσει ως το 5 με μίμηση. Μου εξήγησε ότι δυσκολεύτηκε να καταλάβει γιατί η συνιστώμενη παρέμβαση δεν θα εστίαζε συγκεκριμένα στην ανάπτυξη ομιλίας. Αυτό το σενάριο θέτει το ερώτημα σχετικά με τις συνθήκες υπό τις οποίες δεχόμαστε την ομιλία ως λειτουργική επικοινωνία. Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει αυτό το σημείο σε σχέση με την επικοινωνιακή λειτουργία του αιτήματος.

Προγενόμενο	Συμπεριφορά που Παρατηρείται	Τύπος Επικοινωνίας
Φτιάχνετε ποπκορν και περιπλανιέστε τρώγοντας.	Το άτομο σας πλησιάζει και λέει «Θέλω ποπκορν» και δίνετε μερικά.	Αυθόρμητο Αίτημα
Φτιάχνετε ποπκορν και περιπλανιέστε τρώγοντας. Το άτομο σας πλησιάζει ή σας κοιτάζει. Το παρατηρείτε αυτό και λέτε «Τι θέλεις;»	Ανταποκρινόμενος στην ερώτησή σας, το άτομο λέει «Θέλω ποπκορν» και δίνετε μερικά.	Αίτημα σε Ανταπόκριση
Φτιάχνετε ποπκορν και περιπλανιέστε τρώγοντας. Το άτομο σας πλησιάζει, σας κοιτάζει και κοιτάζει το ποπκορν. Λέτε «Τι θέλεις;», το άτομο δε λέει κάτι αλλά προσπαθεί να βοηθήσει τον εαυτό του. Λέτε «Πες θέλω ποπκορν».	Όταν ζητάτε από το άτομο να πει «Θέλω ποπκορν» ανταποκρινόμενο λέει «θέλω ποπκορν» ή κάτι παρόμοιο, και δίνετε μερικά ποπκορν.	Αίτημα με Μίμηση

Θα παρατηρήσετε ότι παρόλο που η εκφώνηση ομιλίας μπορεί να φαίνεται ίδια και στα τρία σενάρια, είναι μόνο το πρώτο σενάριο στο οποίο το άτομο έχει χρησιμοποιήσει αυθόρμητα την ομιλία. Μας δείχνει ότι η ομιλία δεν είναι πάντα ισοδύναμη με τη λειτουργική επικοινωνία και, με τη σειρά της, η λειτουργική επικοινωνία δεν περιλαμβάνει πάντα ομιλία.

Μπορεί να υπάρξει μεγάλη σύγχυση σχετικά με το πού η παραγωγή ομιλίας εντάσσεται σε επαυξητική και εναλλακτική επικοινωνία (AAC), ωστόσο, δεν χρειάζεται να είναι ένα μια επιλογή της μορφής ή το ένα ή το άλλο. Το PECS μπορεί να είναι και ένα επαυξητικό ή/και ένα εναλλακτικό σύστημα επικοινωνίας. Ένα σύστημα επαυξητικής επικοινωνίας είναι ένα σύστημα που βοηθά το άτομο να μεγιστοποιήσει τη χρήση της φυσικής ομιλίας, αλλά επίσης ενεργεί αντί της ομιλίας σε καταστάσεις όπου το άτομο δεν μπορεί να παράγει την απαιτούμενη ομιλία. Ένα εναλλακτικό σύστημα επικοινωνίας είναι η αντικατάσταση ομιλίας η οποία δεν έχει αναπτυχθεί ή έχει χαθεί.

Καθώς κάθε μαθητής του PECS θα έχει τα δικά του ατομικά δυνατά σημεία και αδυναμίες σε σχέση με τη φυσική παραγωγή ομιλίας, ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει ορισμένα από τα κοινά ζητήματα και τα σημεία στα οποία προκύπτουν συνήθως προσδοκίες για άμεση παρέμβαση μέσω ομιλίας.

Περιγραφή των δεξιοτήτων ομιλίας του μαθητή	Πώς η ομιλία ταιριάζει με την παρέμβαση
• Ο μαθητής δεν παράγει ομιλία • Ο μαθητής παράγει κάποιους ήχους αλλά δεν παράγει καθαρά λέξεις • Ο μαθητής μπορούσε να παράγει ομιλία καθαρά αλλά φαίνεται ότι έχει «χάσει» αυτές τις δεξιότητες	• Το PECS παρέχει ένα εναλλακτικό σύστημα επικοινωνίας. • Το PECS επιτρέπει στο άτομο να αναπτύξει δεξιότητες αυθόρμητων αιτημάτων και επιτρέπει στον σύντροφο επικοινωνίας να δίνει μοντέλα λεξιλογίου που είναι λειτουργικά για το άτομο (μεμονωμένες λέξεις στα Στάδια I-III και προτάσεις από το Στάδιο IV και πέρα). • Στο Στάδιο IV του PECS εισάγεται η σταθερή χρονική καθυστέρηση. Αυτή είναι μία καθυστέρηση 3-5 δευτερολέπτων προτού ο σύντροφος επικοινωνίας «συμπληρώσει το κενό». Είναι ώρα για τον μαθητή να προσπαθήσει να μιλήσει σε συνδυασμό με την ανταλλαγή εικόνων. Πολλά άτομα αρχίζουν να παράγουν ομιλία ή να προσπαθούν να παράγουν περισσότερη ομιλία όταν φτάσουν σε αυτό το στάδιο του πρωτοκόλλου PECS. • Η ομιλία δεν απαιτείται ως μέρος της ανταλλαγής (καθώς το επίκεντρο τη μάθησης είναι η επικοινωνία), αλλά χρησιμοποιείται διαφορική ενίσχυση όταν προσπαθεί να μιλήσει σε συνδυασμό με την ανταλλαγή (δηλαδή, αφήνουμε τον μαθητή να καταλάβει ότι το να μιλάει και να ανταλλάσσει είναι καλύτερο από το να ανταλλάσσει μόνο, δίνοντας του περισσότερο από αυτό που έχουν ζητήσει). • Το PECS παρέχει στο άτομο συνθήκες με νόημα μέσα στις οποίες μπορεί να επιχειρήσει να παράγει ομιλία. • Ένα πρόγραμμα για την ενίσχυση της παραγωγής ήχων ομιλίας μπορεί να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί ξεχωριστά από το ατομικό πρόγραμμα επικοινωνίας.
• Ο μαθητής προσπαθεί να μιλήσει συνέχεια και παράγει κάποιες λέξεις καθαρά αλλά δεν είναι όλα όσα θέλει να πει σαφή στους συντρόφους επικοινωνίας.	• Το PECS παρέχει ένα επαυξητικό σύστημα: ένα σύστημα που μεγιστοποιεί την αποτελεσματικότητα των φυσικών ικανοτήτων ομιλίας του ατόμου, ενώ ταυτόχρονα αντιμετωπίζει τις δυσκολίες όπως το να μη μπορεί να πει τα πάντα με σαφήνεια ή να μην μπορεί να θυμηθεί το όνομα όλων των αντικειμένων που θέλει να ζητήσει. • Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η χρήση ομιλίας σε συνδυασμό με την ανταλλαγή εικόνων θα ενισχυθεί διαφορικά. • Στα άτομα συνήθως θα παρέχεται παρέμβαση που στοχεύει συγκεκριμένα στη βελτίωση της παραγωγής ομιλίας, αλλά για εκείνα τα άτομα με σημαντικές δυσκολίες ομιλίας, αυτή η πρόοδος μπορεί να είναι πιο αργή από την ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων τους. Το PECS παρέχει έναν τρόπο που συμβάλλει στο να αποφευχθεί η διακοπή της επικοινωνίας, επιτρέποντας στο άτομο να παρέχει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες στους συντρόφους επικοινωνίας του χωρίς να χρειάζεται να βασίζεται αποκλειστικά στην ομιλία που δυσκολεύεται να παράγει.
• Η ομιλία του μαθητή είναι καθαρή, φαίνεται να δομεί μια ποικιλία προτάσεων αλλά είναι κυρίως ηχολαλία (είτε άμεση είτε καθυστερημένη). • Ο μαθητής παράγει σαφείς λέξεις και προτάσεις αλλά μόνο ως απάντηση σε ερώτηση.	• Το PECS θα θεωρείται ένα σύστημα επαυξητικής επικοινωνίας σε αυτό το σενάριο, το οποίο χρησιμοποιείται για να βοηθήσει το άτομο να μεγιστοποιήσει τη χρήση των φυσικών του ικανοτήτων ομιλίας. Page 25 of 31 Αυτά τα πλαίσια, το PECS μπορεί ακόμη και να είναι μία βραχυπρόθεσμη τεχνική για να μας βοηθήσει να διδάξουμε στο άτομο να κάνει έναρξη επικοινωνίας και να μάθει τι να λέει, σε ποιον, και πότε.

• Η εκφώνηση ομιλίας του μαθητή από μόνη της δεν ταιριάζει με την εκφώνηση ομιλίας και γλώσσας όταν υποστηρίζεται από την ΕΕΕ (π.χ. ο μαθητής θα λέει αυθόρμητα δύο λέξεις «θέλει μπάλα», αλλά με υποστήριξη εικόνας μπορεί να παράγει «Θέλω την κόκκινη μπάλα»).	• Το PECS μπορεί να θεωρηθεί ένα σύστημα επαυξητικής επικοινωνίας σε αυτό το σενάριο, το οποίο χρησιμοποιείται για να βοηθήσει το άτομο να μεγιστοποιήσει τις πληροφορίες που μπορεί να συμπεριλάβει για τον σύντροφο επικοινωνίας καθώς και το μήκος φράσης που παράγεται. • Πολλοί μαθητές σε αυτήν τη συνθήκη θα παράγουν πραγματικά περισσότερη ομιλία σε συνδυασμό με το PECS από ό, τι όταν βασίζονται αποκλειστικά στην ομιλία.

Ο μακροπρόθεσμος στόχος για όλους τους πελάτες μου με πολύπλοκες δυσκολίες ή διαταραχές επικοινωνίας είναι ότι θα αναπτύξουν λειτουργική χρήση της φυσικής ομιλίας. Ωστόσο, η χρήση της ΕΕΕ θεωρείται ως ένα εργαλείο που θα χρησιμοποιήσουμε για την επίτευξη αυτού του στόχου και όχι ως έσχατη λύση. Για εκείνα τα άτομα όπου η ομιλία επιμένει ως δυσκολία, θα είχαν την ευκαιρία να μάθουν να χρησιμοποιούν το PECS ως λειτουργικό σύστημα επικοινωνίας. Υπάρχουν πολλά αποδεικτικά στοιχεία που υποστηρίζουν τη χρήση της ΕΕΕ για να επιτρέψει σε ένα άτομο να συνεχίσει να αναπτύσσεται στις δεξιότητές της γλώσσας και της επικοινωνίας, χωρίς να εστιάζει στην ομιλία, καθώς αυτές μπορούν συχνά να αναπτυχθούν γρηγορότερα από τις δεξιότητες παραγωγής ομιλίας σε άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες με την ομιλία.

Χαίρομαι που μπορώ να αναφέρω ότι ο νεαρός άνδρας που ανέφερα νωρίτερα σε αυτό το άρθρο χρησιμοποιεί επιτυχώς το PECS τους τελευταίους 6 μήνες και γνώρισε ακόμη μεγαλύτερη επιτυχία τον τελευταίο μήνα μετά από μια εντατική εβδομάδα παρέμβασης. Έφτασε στο Στάδιο IV του πρωτοκόλλου PECS και τώρα ζητά σταθερά χρησιμοποιώντας προτάσεις. Αρχίζει σιγά σιγά να μαθαίνει να προσθέτει προσδιορισμούς στα αιτήματά του για να παρέχει ακόμη περισσότερες πληροφορίες στους συντρόφους επικοινωνίας. Και ενώ τρέχει ένα μίλι κάθε φορά που κάποιος προσπαθεί να τον «κάνει» να κάνει «παραδοσιακές» ασκήσεις ομιλίας, προσπαθεί να πει τα πάντα στη Βάση Πρότασης του, περίπου στο 90% των ευκαιριών. Αυτό παρέχει ένα λειτουργικό πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούμε να συνεχίσουμε να στοχεύουμε την παραγωγή ομιλίας.

Μετάφραση: Ελεάνα Λογοθέτη, MSc Ψυχολόγος και Σύμβουλος της Pyramid